

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання курсової роботи
з дисципліни
«Новітні тенденції та напрями сучасної світової політичної філософії»
для здобувачів освітнього ступеня магістра
спеціальності 033 «Філософія»
усіх форм навчання

Черкаси
2018

УДК 321.01(07)
М 54

*Затверджено вченою радою ФГТ
протокол № 4 від 8.10.2018 р.,
згідно з рішенням кафедри
філософських і політичних наук,
протокол № 4 від 3.10.2018 р.*

Упорядник: Дроздова Т.О., к.ф.н., доцент
Рецензент: Даценко В.С., к.ф.н., доцент

М 54 **Методичні** рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни «Новітні тенденції та напрями сучасної світової політичної філософії» для здобувачів освітнього ступеня магістра спеціальності 033 «Філософія» усіх форм навчання [Електронний ресурс] / [упор. Т.О. Дроздова] ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2018. – 20 с. – Назва з титульного екрана

В основу навчально-методичної розробки покладено досвід викладання дисципліни у Черкаському державному технологічному університеті. Відмінною особливістю пропонованого видання є лаконічність і спеціальний підбір необхідної інформації для написання курсової роботи.

УДК 321.01(07)

Виробничо-практичне електронне видання мережного використання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання курсової роботи з дисципліни
«Новітні тенденції та напрями сучасної світової політичної філософії»
для здобувачів освітнього ступеня магістра спеціальності 033 «Філософія»
усіх форм навчання

Упорядник **Дроздова** Тетяна Олександрівна

В авторській редакції

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Обсяг, структура, зміст роботи.....	5
Етапи підготовки курсової роботи.....	7
Вимоги до оформлення роботи.....	10
Рецензія наукового керівника.....	12
Захист курсової роботи.....	13
Орієнтовна тематика.....	14
Рекомендації щодо складання та оформлення бібліографії курсвої роботи.....	14
Використані джерела.....	17
ДОДАТКИ.....	18

Вступ

Курсова робота – самостійна науково-дослідницька робота студента під керівництвом викладача. Найперше це навчальна робота, завдання якої полягає не лише у розширенні знань студента, а й творчому засвоєнні методології наукових досліджень, напрацюванні навичок самостійного дослідження.

Підготовка, написання та захист курсової роботи з дисципліни «Новітні тенденції та напрями сучасної світової політичної філософії» мають на меті допомогти студентам із засвоєнням різноманітного теоретичного та фактичного матеріалу, зокрема з визначенням місця сучасної політичної філософії в загальній системі політичного знання; ознайомленням з основними ідеями філософсько-політичного дискурсу ХХ-ХХІ ст., уточненням теоретико-методологічних особливостей сучасної політичної філософії; вмінням використовувати зазначений ресурс в подальшій професійній діяльності. Робота над курсовим проектом вчить працювати з науковою методологією та сприяє формуванню методичних навичок самостійного дослідження, готує до написання магістерської роботи.

Курсова робота виконується з **метою** закріплення, поглиблення і узагальнення знань, отриманих студентами з курсу та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Курсове дослідження включає низку **завдань**, зокрема:

- систематизацію наукових знань;
- поглиблення рівня і розширення обсягу професійно значущих знань, умінь і навичок;
- формування умінь і навичок самостійної організації науково-дослідної роботи;
- оволодіння сучасними методами пошуку, опрацювання і використання інформації.

Дослідницький матеріал курсової роботи може бути використаний при написанні дипломної роботи.

Орієнтовну тематику курсових робіт готує викладач (лектор) курсу. Після ознайомлення з тематикою студент може запропонувати власну тему дослідження, узгодивши її з викладачем курсу та науковим керівником.

Курсова робота повинна демонструвати наявність у автора базових умінь самостійної роботи, а саме:

- елементи самостійного творчого осмислення проблем на основі глибокого вивчення літератури;
- авторське бачення логіки щодо завдань дослідження;
- критичне ставлення до матеріалу;
- чітку аргументацію;
- науковий стиль викладу;
- дотримання формальних вимог в оформленні роботи.

Обсяг, структура, зміст роботи

Обсяг курсової роботи становить 35-40 сторінок друкованого тексту.

Курсова робота має такі структурні елементи:

Титульний аркуш, зміст, вступ, розділи та підрозділи, висновки, список використаних джерел, додатки (за потребою).

Титульний аркуш оформлюється за встановленою формою (див. додаток А).

Зміст повинен містити назви структурних елементів, заголовки (за їх наявності) із зазначенням нумерації та номери їх початкових сторінок (див. додаток Б).

Затверджуючи остаточний план роботи, треба враховувати її архітектуру (загальну побудову, структуру) загалом й зберігати пропорційність розділів і параграфів. Вступ і висновки за обсягом є меншими, ніж розділи; розділи мають бути приблизно однаковими; параграфами виокремлюють тільки важливі аспекти у змісті розділів (див. додаток В).

Вступ (10 -15% від обсягу дослідження, орієнтовно 3-4 сторінки), у ньому подається загальна характеристика курсової роботи в такій послідовності:

- актуальність теми (висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним, визначати сутність наукової проблеми);
- мета і задачі дослідження (мета повинна бути сформульована таким чином, щоб указувати на об'єкт і предмет дослідження);
- об'єкт дослідження - це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження;
- предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Саме на нього спрямована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему (назву) курсової роботи;
- методологічні основи та методи дослідження. Під методологічними основами дослідження розуміють ті концепції й теорії, які становлять його засади. Оскільки в науці існують різні школи, що розробляють часто одні й ті самі проблеми, але з різних позицій, то бажано, щоб автор визначився, які саме теорії, концепції він приймає за базові й чому. Потрібно також назвати й методи дослідження: загальнонаукові (аналіз і синтез, індукція й дедукція, класифікація й типологізація тощо), порівняльний, історичний, а також, якщо залучено, – конкретно-наукові (статистичний, діахронічний, математичний тощо). Ще одним бажаним елементом у курсових роботах є визначення наукової новизни, тобто авторського внеску у вивчення проблеми чи її окремих аспектів.

Перераховувати методи дослідження треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи тим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

У *Вступі* або в *першому розділі* (за бажанням студента і відповідно до теми і логіки роботи) повинна міститися історіографія дослідження, огляд літератури за темою. В огляді літератури студент окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, студент повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Варто привернути увагу до праць тих політичних філософів, які зробили найбільший внесок у вивчення цієї теми; інші праці треба згрупувати навколо цих фундаментальних досліджень теми або окремих її аспектів.

Наприкінці *Вступу* обґрунтовують структуру наукової роботи, де має бути пояснено, чому обрано такий принцип її формування, вказано назву та основний зміст розділів (питань) роботи, а також перелічено додатки – таблиці, малюнки, карти, схеми, окремі документи тощо.

Розділи та *підрозділи* (обсяг кожного розділу орієнтовно до 15 сторінок тексту. В кінці кожного розділу студент повинен зробити невеличкий висновок).

Принципи структурування розділів

- Можна вказати на три найпоширеніші принципи визначення розділів: хронологічний,
- проблемний (тематичний)
- хронологічно-проблемний, що поєднує в собі елементи перших двох.

Хронологічний принцип використовують при вивченні теми, що охоплює тривалий політичний процес, у якому спостерігаються якісні переходи досліджуваного явища від одного етапу до іншого з визначенням часових меж.

Проблемний (тематичний) порядок виокремлення розділів і підрозділів використовують при багатоплановому вияві предмета, що вивчається, у межах нетривалого періоду, коли явище характеризується багатьма соціально-історичними функціями й розглядається в роботі з різних боків.

Кожен розділ, як самостійна сюжетна частина роботи, повинен бути цілісною оповіддю. Назви розділів і параграфів є коротким виявом змісту цих частин роботи, тому вони повинні відображати його суть, бути небагатослівними і зрозумілими.

Правильне виокремлення розділів і параграфів, їхні продумані назви, уміла композиційна побудова тексту – це важливий показник якості курсової роботи.

Перший розділ є теоретико-методологічним, в якому як правило, обґрунтовують вибір напрямку досліджень, викладається загальна методика проведення дослідження, наводяться методи вирішення задач та їх порівняльні оцінки; в цьому розділі аналізується власне проблема, навколо якої побудовано роботу, чи певний аспект з вибраної проблеми.

Другий розділ з вичерпною повнотою містить виклад результатів власних досліджень автора з висвітленням того нового, що він вносить у розробку проблеми. В цьому розділі аналізується критика та вплив праці на подальше дослідження вибраної проблематики, тут можна також спробувати

екстраполувати ідеї, описані у попередньому розділі, на сучасну політичну ситуацію в Україні чи світі.

Висновки (10 -15% від обсягу дослідження, орієнтовно 2-3 сторінки) У висновках викладаються здобуті у курсовій роботі найбільш важливі наукові та практичні результати, які сприяли розв'язанню поставленої проблеми;

Їх оформляють різними способами, вибір яких залежить від характеру конкретного матеріалу, мети й завдань дослідження. Використовують такі прийоми, як реферативне узагальнення за розділами роботи, проблемний виклад підсумків роботи, узагальнення змісту за основними питаннями тощо. Незалежно від способу подання, у висновках необхідно: провести думку про досягнення мети й виконання завдань, сформульованих у вступі; назвати положення, які вказують на доказ гіпотези, тез, є відповідями на поставлені питання; відзначити позиції, у які автор вніс дещо нове у вивчення теми; подати рекомендації для наукового чи практичного використання результатів дослідження.

Список використаних джерел групується у певній послідовності:

- 1) рукописні (неопубліковані) джерела;
- 2) різні види опублікованих джерел;
- 3) монографії та статті;
- 4) довідкові видання (словники-довідники, енциклопедії, бібліографічні покажчики тощо);
- 5) електронні ресурси.

Список використаних джерел подається в алфавітному порядку в кінці тексту (спочатку українські та російські, потім іншомовні). Можна використати інший принцип подання використаних джерел, а саме послідовний (за порядком цитування чи використання у роботі).

Список відображає всі види документів незалежно від форми (способу) їх представлення та носія (друковані матеріали, іноземна література, електронні носії, інформація віддаленого доступу тощо).

Етапи підготовки курсової роботи

Зазвичай *алгоритм* написання будь-якої дослідницької роботи є таким: вибір теми;

- складання попереднього плану (структури);
- збір бібліографії;
- опрацювання наукової літератури й джерел;
- систематизація й відбір зібраного матеріалу;
- уточнення структури роботи;
- написання попереднього варіанту тексту;
- внесення необхідних доповнень і змін;
- остаточне оформлення тексту.

Обравши тему, студенти на систематичних консультаціях із науковим керівником обговорюють дослідницьке завдання й формулюють робочу гіпотезу, тобто наукове припущення щодо ролі та значення предмета вивчення, його місця в політичному процесі. Керівник зазвичай рекомендує студентам основні джерела та літературу, а також визначає попередню структуру наукової роботи.

Консультації керівника й перші кроки студентів над вивченням теми становлять зміст *підготовчого етапу* праці студентів. На цьому етапі виконавець наукової роботи здобуває загальні відомості про предмет дослідження, а також методи, які дають змогу його пізнати.

Наступний етап роботи – *інформаційний*. На ньому студенти нагромаджують різноманітну інформацію щодо предмета свого дослідження. У загальних рисах цей етап передбачає послідовні операції. Перша – *бібліографічна*, що має на меті збір повнішої бібліографії з теми роботи з використанням для цього бібліотечних каталогів, бібліографічних видань, реферативних журналів, а також посилань на джерела й літературу, на котрі натрапляє виконавець, опрацьовуючи спеціальну літературу. Друга операція – *історіографічна*: вона передбачає опрацювання спеціальної літератури, яка висвітлює обрану тему або її окремі аспекти. При цьому слід підкреслити, що хронологічні й тематичні межі залученої літератури завжди повинні бути ширшими, ніж це впливає з теми. Третя операція інформаційного процесу – *джерелознавча*. Вона полягає в безпосередньому опрацюванні джерел, тобто документів і матеріалів, які дають змогу студентам менш чи більш докладно ознайомитися з предметом вивчення в його різноманітних зв'язках. Методика опрацювання джерел повинна бути конкретизована стосовно кожної теми під час консультацій із науковим керівником й ознайомлення зі спеціальною літературою.

Наступний етап роботи над темою – *реконструктивний* – пов'язаний із логічним створенням суб'єктивного образу досліджуваного предмету в головних його зв'язках. Інакше кажучи, студенти, нагромаджуючи, опрацьовуючи й осмислюючи джерельні та історіографічні дані, поступово «реконструюють» картину предмету в його тематичних зв'язках. На цьому етапі найголовнішим є визначити й акумулювати ту систему представницьких емпіричних фактів, які, на думку виконавця, є основними аргументами на підтвердження або спростування робочої гіпотези. Якщо вона не підтверджується фактичним матеріалом, то дослідник повинен висунути нову гіпотезу, що відповідала б дійсному (з його погляду) стані емпіричних фактів.

Четвертий етап – *пояснювальний* – передбачає пояснення політичних ідей, фактів, явищ, процесів тощо. Пояснення полягає в установленні причинно-наслідкових, функціонально-структурних, мотиваційних чи інших зв'язків між окремими фактами або групами фактів; сама процедура пояснення вимагає від дослідника широкої ерудиції (т. зв. «позаджерельних», або науково-теоретичних знань), обізнаності в ширшому колі теорій і концепцій, які

торкаються цієї або суміжної ділянки минулого суспільного життя, орієнтації в сучасних проблемах теорії політичної науки тощо. Цей етап політико-філософського пізнання є найскладнішим і вимагає від студентів значного обсягу як спеціальних, так і загальнотеоретичних знань.

Останній етап підготовки курсової роботи – **написання тексту**, який має свої особливості методологічного й методичного характеру.

Збір та опрацювання наукової літератури й джерел

Усякому дослідженню передуює опрацювання наукової літератури, а щоб знати, що читати, треба укласти відповідну **бібліографію**. Щоб знайти необхідні публікації з обраної теми, окрім тих, що назвав науковий керівник, потрібно звернутися до систематичного й алфавітного каталогів у наукових бібліотеках, бібліографічних довідників і реферативних журналів, що їх зосереджено у відповідних відділах бібліотек або на Інтернет-сайтах. Не зайве також переглянути останні річні випуски фахових наукових часописів, де зазвичай подано назви всіх статей та матеріалів, опублікованих на їхніх сторінках упродовж року. Це не означає, що укладений перелік наукових досліджень буде відразу повним й остаточним, адже в міру заглиблення у вивчення теми він буде постійно поповнюватися.

Перелік праць найліпше укладати на окремих **бібліографічних картках**, де фіксують всі вихідні дані праці: ім'я та прізвище автора (ініціали); повна назва праці з підзаголовком, якщо такий є; місце та рік видання, назва видавництва; кількість сторінок, коли йдеться про книжку; якщо це стаття – назва, рік видання та число періодичного видання, де її вміщено, а також перша й остання сторінки самої статті (те саме стосується й авторських позицій у наукових енциклопедіях і словниках).

Зауважимо, що на таких картках слід обліковувати всі матеріали (монографії, статті, рецензії, архівні й опубліковані джерела і т. ін.), які використовують при вивченні наукової теми. Адже бібліографічні картки є майже готовим матеріалом для укладання списку використаних джерел і літератури. Їх наявність дає змогу також легко здійснити підготовчу роботу для написання історіографічного та джерелознавчого огляду у вступі.

Опрацювання спеціальної літератури. Наукові публікації слід опрацювати за принципом сходинок, рухаючись згори вниз *трьома* ієрархічними шаблями історіографії: напрям; згусток кількох проблем у межах цього напрямку; розвідки про конкретні сюжети обраної теми. Починати слід із *підсумкових праць*, де викладено сучасні концептуальні підходи до тлумачення тих феноменів, вивченню яких присвячено напрям загалом. Можна навіть скористатися авторитетними науковими енциклопедіями відповідного профілю, тим більше, що енциклопедичні статті в таких виданнях доповнено бібліографією. На *середній сходинці* ієрархічної драбини розміщено праці, які в західній навчальній практиці називають «базовими книжками» – підручниками, що дає уявлення про сучасний стан вивченості однієї чи кількох пов'язаних проблем, про основну літературу, дискусійні питання й різні підходи тощо. У ситуації, коли базова книжка недоступна або через мовний бар'єр, або через те,

що просто не дійшла до українських бібліотек, можна надолужити це читанням тематично ширших монографій тих авторів, чий авторитет загальновідомий, а методологічна «модерність» не підлягає сумніву. *Третій щабель* опрацювання полягає в пошуку й читанні розвідок, що безпосередньо стосуються наміченого дослідницького сюжету. На цьому щаблі «застарілість» чи «модерність» розвідки не має принципового значення, адже, читаючи новітню теоретико-методологічну літературу, студенти здатні критично відсторонитися від неприйнятних нині оцінок і способів мислити.

Існує *два* основні способи фіксації прочитаного матеріалу в письмовому вигляді. Одні дослідники воліють нотувати виписки в загальних зошитах, інші – переносити їх на спеціальні картки, дещо більші за розміром, ніж бібліографічні. На користь карток говорить можливість оперативно працювати з ними, класифікувати за фактичними аспектами, групувати за проблемними й дискусійними питаннями. Одну й ту ж картку, залежно від різних цільових установок, можна використати в декількох розділах тексту (вступі, висновках, розділах). Пам'ятайте, що всі записи потрібно робити лише з одного боку аркуша. Насамперед зафіксуйте на ньому всі вихідні дані праці, яку читаєте, за схемою, як на бібліографічній картці (див. вище). Коли певна книжка чи стаття особливо важлива, ліпше стисло законспектувати її зміст, а цифри, інформаційні дані чи ключові фрази, які вимагають докладнішого обдумування, варто переписати дослівно. Читаючи публікацію, пам'ятайте, що свій погляд на досліджувану тему автори зазвичай найстиліше та найчіткіше формулюють у вступі або ж у висновках. Не забувайте вказати сторінку, звідки взято ту чи ту інформацію. Бажано також у верхньому кутку аркуша зазначити «гасло», тобто ключове слово, яке відбиває основний зміст інформації (особа, подія, місце і т. ін.) і згодом допоможе систематизувати картки.

Особливо важливі місця у книгах і статтях треба копіювати. Ксерокопія доконечна й у випадку, коли йдеться про іншомовний текст, щоб не наробити в поспіху перекладацьких помилок.

Вимоги до оформлення роботи

Технічне оформлення письмової роботи повинно відповідати вимогам, які висувають до рукописів наукових праць при підготовці їх до друку. Текст курсової роботи має бути набраний на комп'ютері й розташований на стандартному папері формату А-4; сторінки мають поля: ліве – 30 мм, верхнє – 20 мм, правє – 10 мм, нижнє – 25 мм. На сторінці – 28-30 рядків по 37-36 знаків у кожному (враховуючи пробіли між словами); відстань між рядками – півтора інтервали, підрядкові посилання і примітки – один інтервал. Назви розділів і параграфів відокремлюють від тексту зверху і знизу двома-трьома інтервалами. Абзац дорівнює п'яти знакам. Текст іноземною мовою повністю набирають за допомогою спеціальних шрифтів.

Сторінки нумерують за єдиною системою від першої до останньої без пропусків і повторів (включно з ілюстраціями й додатками). Першою сторінкою є титульна, на ній цифру “1” не ставлять (див. додаток А: оформлення титульної сторінки). Після титульної сторінки йде окрема сторінка зі змістом роботи. На ній також не проставляють порядкового номера. У змісті обов’язково вказують початкові сторінки кожної структурної частини.

Наступні сторінки подають текст роботи, починаючи зі вступу. Кожний наступний розділ (питання) слід починати з нової сторінки й попереджувати заголовком відповідно до змісту. Заголовки доцільно виділяти іншим шрифтом. У випадку виокремлення в роботі розділів і параграфів кожний наступний параграф продовжують із невеликим відступом на тій же сторінці. Але кожний параграф обов’язково повинен мати назву (заголовок), вказану у змісті. Висновки до роботи, перелік використаних джерел і літератури, додатки подають на новій сторінці з відповідними заголовками та оформленням.

Посилання в тексті на те чи інше джерело робиться в квадратних дужках, при цьому посилаються на джерело та сторінку (крім газетних статей і випадків, коли посилаються на джерело в цілому), в яких перша цифра це праця з списку використаних джерел, друга цифра це сторінка з джерела, на якій є дана цитата чи посилання. Наприклад, [5, с. 125].

Бібліографічні посилання (примітки) – це короткі бібліографічні відомості про джерела цитати чи літератури, а також про видання, яке оцінюють, рекомендують або критикують у тексті, необхідні й достатні для їх загальної характеристики, ідентифікації й пошуку. Існує декілька способів оформлення бібліографічних посилань (приміток):

- *внутрішньотекстові,*
- *підрядкові,*
- *затекстові.*

Слід пам’ятати також, що кожен епізод належить підкріпити *джерелами*. Коли йдеться про подію чи конкретну цифру, інформацію джерела можна переказати своїми словами, обов’язково зазначивши це. *Цитують* джерела теж за певними правилами. Цитати можуть бути з кількох речень, а можуть «вихоплювати» фрагмент фрази чи навіть одне-два слова. Їх обов’язково беруть в лапки й супроводжують посиланням на джерело. Вилучення певних фрагментів, яке дозволяє уникнути довгого цитування, позначають трикрапкою. Якщо авторові потрібно «втрутитися» в цитату – щось пояснити чи додати – тоді використовують квадратні дужки. Якщо джерело процитовано не за публікацією чи рукописом, а за працею попередника, це також обов’язково зазначають у примітці: *Цит. за:* (далі йде назва праці, звідки запозичено цитату).

Не зайвим буде нагадати про уважність до понять, термінів, назв тощо, ужитих у джерелі. Їх слід або пояснювати в підрядкових примітках при першому вживанні, або, коли робота з огляду на її тему перенасичена специфічними поняттями, просто додавати до неї термінологічний словник. Те саме стосується й іншомовних слів чи речень. Коли такі трапляються в тексті

джерела, то в підрядковій примітці треба подати їх український переклад, зазначивши мову оригіналу.

Передавати міркування *попередників* потрібно за такою ж схемою, як і реферувати чи цитувати джерела. Тобто, переказуючи своїми словами чийсь думку, необхідно у власному тексті зазначити, кому вона належить, а в примітці вказати назву й сторінку відповідної праці. Те саме стосується цитат: і наведена дослівно частина фрази, і цитата з кількох речень мають однаково супроводжуватися приміткою (велику цитату графічно оформляють так само, як і довгу цитату з джерела). Не слід зловживати надто довгими цитатами: таке цитування безпомилково вказує на невміння передавати чужі думки власними словами. Нагадаємо, що перефразовуючи, узагальнюючи чи цитуючи праці інших авторів, ви передусім маєте на меті висловити власну позицію.

Додатки. Таблиці (за необхідності) можуть бути включені у тексті роботи або винесені окремо в додатки. Ілюстрації (схеми, графіки тощо) і таблиці подають безпосередньо після посилання на них у тексті, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Якщо вони містяться на окремих сторінках, їх включають до загальної нумерації сторінок. На всі ілюстрації і таблиці повинні бути посилання у тексті.

Кількість ілюстрацій у курсовій роботі визначається її змістом і доцільністю для надання тексту зрозумілості та конкретності.

Заголовки граф таблиці починають з великих літер, підзаголовки – з малих, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих – якщо вони є самостійними. Таблицю розміщують у тексті таким чином, щоб її можна було читати без повороту тексту або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Таблиці нумерують послідовно у межах основної частини (за винятком тих таблиць, що розміщені в додатках).

Кожний структурний елемент починається з нової сторінки.

Рецензія наукового керівника

В рецензії на курсову роботу додається попередня оцінка і робиться висновок у формі: «Робота допускається до захисту» або «Робота не допускається до захисту». Остаточна оцінка додається після захисту.

На підставі рецензії студент проводить аналіз своєї роботи, встановлює, що йому вдалось добре висвітлити, які допущені недоліки і помилки, які побажання висвітлені рецензентом щодо поглиблення знань по темі, за допомогою якої літератури доопрацювати тему. Можливо, деякі зауваження рецензента можуть бути незрозумілими студентові або неправомірні, на його погляд. Такі зауваження не слід залишати без уваги. Необхідно за допомогою рецензента уявити сутність зауважень, а в ході захисту курсової навести додаткові докази для обґрунтування своєї позиції, пояснити, чому такі питання не розглянуто в темі або його розгляд обмежений лише даними аспектами.

Захист курсової роботи

Теми курсових робіт, наукові керівники, графік написання та захисту затверджується на кафедрі протягом першого місяця семестру в якому запланована курсова робота. Робота подається на кафедру разом із рецензією наукового керівника. Захист курсової роботи проводиться перед комісією у складі двох-трьох викладачів кафедри за участю керівника курсової роботи.

Підготуватися до захисту курсової роботи – це значить у відповідності з рецензією усунути помилки і недоліки, вивчити літературу, поглибити розуміння тих або інших аспектів теми, продумати логіку свого вступу і докази основних висновків.

Студент готує усний виступ на 5–7 хвилин. У виступі йдеться про завдання, які ставились в роботі, яким шляхом вони вирішувались і які висновки одержані, тобто, по суті, відобразити зміст вступу і висновків. У вступі відмічаються і труднощі, які, можливо, були в процесі пошуку літератури, її вивчення тощо.

У ході захисту курсової роботи завдання студента – показати поглиблене розуміння питань конкретної теми, добре володіння матеріалом за темою. Можна на конкретні зауваження рецензента підготувати письмові відповіді і використовувати їх під час захисту, що дасть можливість краще побудувати виступ. Однак студентові слід бути готовому відповісти і на питання, які завчасно йому не були відомі, і виникають в ході захисту. Останні також повинні бути пов'язані з темою курсової. Вони ставляться з метою перевірки ступеня засвоєння теми.

В процесі захисту курсових робіт студентам надається можливість відстоювати свої погляди і думки, обговорювати складні питання теорії і практики. Це і є використанням елементів проблемного методу навчання, що спонукає студентів до творчого мислення.

Курсова робота оцінюється комісією, оцінка за неї виставляється в екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента. При оцінці враховується якість виконаної роботи, її науковий рівень, ступінь самостійності у викладені теми, її оформлення (посилання, список використаної літератури), мова і стиль викладу, рецензія керівника, виступ студента на захисті, відповіді на питання за темою.

Не виключена можливість таких ситуацій, коли робота виконана і оформлена на належному рівні, а виступ студента не підготовлений, відповіді не продумані, поверхові або неправильні. У такому випадку, не зважаючи на якість самої роботи, оцінка може бути значно знижена. В той же час, якщо студент зумів ліквідувати вказані рецензентом недоліки, показав себе на захисті добре обізнаним з темою роботи, то він може отримати хорошу оцінку від комісії.

Курсову роботу оцінюють за 4-бальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно» й «незадовільно»).

Орієнтовна тематика курсової роботи

1. Політична теорія Г. Арендт.
2. Закон і справедливість у філософії Ж. Дерріда.
3. Ліберальний захист свободи у І. Берліна.
4. Республіканська критика лібералізму (Ф. Петтіт, К. Скіннер).
5. Сучасна критика утилітаризму (Б. Уільямс).
6. Сутність влади в політичній теології К. Шмітта.
7. Криза сучасності як криза політичної філософії модерну: концепція Лео Штрауса.
8. Політика як дія та політика як техніка: порівняльний аналіз концепцій Г. Арендт та Й. Шумпетера.
9. Інтелектуали і суспільство: порівняльний аналіз концепцій М. Вебера та П. Бурдьє.
10. Демократія як символічний порядок сучасності: концепція К. Лефора.
11. Політична етика Е. Енском.
12. Політична філософія С. Жижека.
13. Філософія лібералізму .
14. Політична філософія другої половини ХХ ст: плюралізм шкіл та напрямів.
15. «Неліберальна демократія» Ф. Закарії.
16. М. Вебер про роль протестантизму у формуванні буржуазних цінностей та духу капіталізму.
17. Концепція ідеології А. Грамші.
18. Сучасний ліберальний фемінізм.
19. Дискурс влади у філософії постмодерну.
20. Влада як комунікація (Н. Луман)
21. Теорія держави і влади П. Бурдьє
22. «Дисциплінарна влада» М. Фуко.
23. Політична філософія Ю. Габермаса.
24. Комунітаристська концепція справедливості.
25. Теорія справедливості Дж. Ролза.

(Орієнтовна тематика курсових робіт змінюється щорічно.)

Рекомендації щодо складання та оформлення бібліографії курсової роботи

Бібліографічного опис оформлюється згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

Книга одного автора	Колодій А. Ф. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні / Колодій А. Ф. –
---------------------	---

	Львів: Видавництво «Червона калина». – 2002. – 276 с.
Два або три автори	Бандурка О. М., Греченко В. А. Влада в Україні на зламі другого і третього тисячоліть: Монографія / О. М. Бандурка, В. А. Греченко. – Харків: Видавництво університету внутрішніх справ, 2000. – 304 с.
Колектив авторів	Українське суспільство на порозі третього тисячоліття. Колективна монографія / За ред. М. О. Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 1999. – 687 с.
Без автора	Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [упор. В. Клос]. – К. : Грані-Т, 2007. – 119 с.
Багатотомне видання	Ленин В. Матеріалізм і емпіриокритицизм / В. И. Ленин // Полное собрание сочинений [текст] : в 55 т. – М. : Госполитиздат, 1958–1978– . –Т. 18 : Матеріалізм і емпіриокритицизм. – 1961. – 525 с.
Перекладне видання	Розанвалон П. Демократична легітимність. Безсторонність, рефлексивність, наближеність / П'єр Розанвалон: [пер. з фр. Євгена Марічева]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 287 с.
Матеріали конференцій, з'їздів	Клімов О. В., Клімова Г. П. До питання про права і свободи людини / О. В. Клімов, Г. П. Клімова // Матеріали Х Харківських міжнародних Сковородинівських читань. В 2 ч. Ч.2. – Харків: «Екограф», 2003. – С. 44-47.
Складова частина книги або збірника	Нагель Т. Моральний конфлікт і політична законність / Т. Нагель // Сучасна політична філософія: антологія: [пер. з англ.] – К.: Основи, 1998. – С. 368-399.
Журнальна стаття	Пахарєв А. Д. Пострадянський авторитаризм: куди йдемо / А. Д. Пахарєв // Віче. – 2001. – №7. – С. 29–37.
Дисертації	Неліпа Д. В. Системний аналіз як метод дослідження політики: дис. ... доктора політ. наук : 23.00.01 / Неліпа Дмитро Васильович. – К., 2012. – 430 с.
Автореферати дисертацій	Петракова Є. Р. Політичний маркетинг в Україні: сутність і функціональний контроль : автореф. дис.. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02 «політичні інститути та процеси» / Є. Р. Петракова. – Одеса, 2004. – 16 с.
Публікація з газети	Соловйов В. Про систему цінностей і цінність науки / В. Соловйов. – Дзеркало тижня. – 2012. – №31. – 8 вересня.
Інтернет-сторінка	Пасічник Н. С. Концептуальні моделі зовнішньої політики І. Еллісона [Електронний ресурс] / Пасічник Н. С. // Політологічний вісник. Зб. наук. праць. – К.: «ІНТАС», 2009. – Вип. 41. – С. 113-123. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pv/2009_41.pdf

Законодавчі та нормативні документи	Закон України «Про вибори народних депутатів України»: за станом на 20 вересня 2005 р. / Верховна Рада України. – Офіц.Вид. – К. : Парлам. Вид-во, 2005. – 192 с.
-------------------------------------	---

Використані джерела

1. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006; (ГОСТ 7.1-2003, IDТ) Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Вперше (зі скасуванням ГОСТ 7.1-84, ГОСТ 7.16-79, ГОСТ 7.18-79, ГОСТ 7.34-81, ГОСТ 7.40-82); чинний від 2007-07-01. – Видання офіційне. – Київ : Держспоживстандарт України, 2007. – 47 с.
2. ДСТУ 3017:2015 Видання. Основні види. Терміни та визначення понять. – На заміну ДСТУ 3017-95; чинний від 2016-07-01. – Видання офіційне. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 38 с.
3. ДСТУ 3008:2015 Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. – На заміну ДСТУ 3008-95; чинний від 2017-07-01. – Видання офіційне. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 26 с.
4. Методичні рекомендації щодо структури, змісту та обсягів підручників і навчальних посібників для вищих навчальних закладів і порядок надання навчальній літературі грифів Міністерства освіти і науки України. – К. : Знання, 2008. – 16 с.
5. Методичні рекомендації щодо підготовки рукопису для подання до видавництва / Авт. кол.: О. Г. Вакаренко (кер.) та ін.; упоряд. А. І. Радченко ; ВД «Академперіодика». – К. : Академперіодика, 2015. – 59 с.
6. Методичні рекомендації щодо формування, підготовки і випуску навчально-методичного забезпечення у Черкаському державному технологічному університеті [Електронний ресурс] / [упоряд. : О. С. Кожем'якін, Я. В. Крайнова, О. В. Литвин, Т. В. Костенко, Л. В. Поштар; відп. ред. О. С. Кожем'якін] ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2016. – 67 с.
7. П'янзін С. Д. Загальні положення та вимоги до оформлення курсових, кваліфікаційних, дипломних і магістерських робіт з філософських дисциплін: Методичний посібник / С. Д. П'янзін. – Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2014. – 36 с.

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

Міністерство освіти і науки України
Черкаський державний технологічний університет
Факультет гуманітарних технологій
Кафедра філософських і політичних наук

Резнік Анатолій Станіславович

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ВЛАДИ П. БУРДЬЄ

Курсова робота
з дисципліни
«Новітні тенденції та напрями сучасної світової політичної філософії»

Спеціальність: 033 Філософія
Освітня програма: Політична філософія

Науковий керівник:
Дроздова Тетяна Олександрівна,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри ФіПН

Черкаси 20__

Додаток Б

Приклад оформлення змісту роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	
РОЗДІЛ 1. (НАЗВА РОЗДІЛУ)	
1.1.(Назва підрозділу).....	
1.2. (Назва підрозділу).....	
Висновки до першого розділу.....	
РОЗДІЛ 2. (НАЗВА РОЗДІЛУ)	
2.1. (Назва підрозділу).....	
2.2. (Назва підрозділу).....	
Висновки до другого розділу.....	
РОЗДІЛ 3. (НАЗВА РОЗДІЛУ)	
3.1. (Назва підрозділу).....	
3.2. (Назва підрозділу).....	
Висновки до третього розділу.....	
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

Додаток В

Зразки укладання плану курсової роботи

Варіант 1

ПОЛІТИЧНА ТЕОРІЯ ГАННИ АРЕНДТ

План

ВСТУП

РОЗДІЛ I. Огляд основних передумов становлення тоталітаризму

1.1. Історичний огляд ідей тоталітаризму в політичній думці

1.2. Антисемітизм як відправна точка тоталітаризму у теорії Г. Арендт

1.3. Імперіалізм як період розквіту расизму, пан-рухів та бездержавності в теорії Г. Арендт

РОЗДІЛ II. Тоталітаризм як феномен ХХ ст. в політичній теорії Ганни Арендт

2.1. Маса як визначальний елемент існування тоталітаризму

2.2. Ліквідація класової системи як перешкоди на шляху тоталітарного правління

2.3. Пропаганда, терор та організаційна структура тоталітарного режиму

ВИСНОВКИ

Варіант 2

КОМУНІТАРИСТСЬКА КОНЦЕПЦІЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ

План

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Загальна характеристика комунітаризму як етично-політичної концепції

1.1. Місце комунітаризму в сучасній політичній філософії

1.2. Принципи політичної філософії комунітаризму

РОЗДІЛ 2. Категорія справедливості в етично-політичній концепції комунітаризму

2.1. Зміст категорії справедливості в комунітаризмі

2.2. Полеміка з лібералізмом щодо категорії справедливості

ВИСНОВКИ